

Apulaisohjaajana suomalaisessa TV-tuotannossa

Olga-Aurora Bro

OPINNÄYTETYÖ
Kesäkuu 2022

Medianomi
Leikkaus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Media-alan koulutus
Leikkaus

BRO, OLGA-AURORA
Apulaisohjaajana suomalaisessa TV-tuotannossa

Opinnäytetyö 31 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Kesäkuu 2022

Opinnäytetyön aiheena oli tehdä katsaus apulaisohjaajan työnkuvaan sekä sen monimuotoisuuteen suomalaisessa televisiotuotannossa. Opinnäytetyössä syvennyttiin apulaisohjaajan työvaiheisiin. Millainen on hyvä apulaisohjaaja, mitkä ovat esituotannon työvaiheita, miten toimitaan kuvauksissa, kuinka avustajia ohjataan sekä pohdittiin tämänhetkistä työllistymistilannetta ja tulevaisuuden näkymiä. Aiheeseen liittyvän kirjallisen materiaalin vähäisyyden vuoksi tutkimusmenetelmänä käytettiin suurimmaksi osin asiantuntijahaastatteluja. Tutkimus on laadullinen, sillä se selvittää apulaisohjaajan työnkuvaa ammattilaisten kokemusten sekä näkökulmien perusteella. Haastatteluja on yhteensä 5, ja ne ovat toteutettu teemahaastatteluina. Tutkimuksen tavoitteena oli kuvailla kattavasti apulaisohjaajan eri työtehtäviä.

Opinnäytetyöhön tehdyn selvityksen perusteella Suomessa ei ole selkeätä standardia, jonka mukaan apulaisohjaustiimin työtehtävät jakautuvat. Apulaisohjaajien määrä sekä työtehtävät vaihtelevat tuotannon suuruuden mukaan, joten apulaisohjaajia on tuotannossa yleensä yhdestä kolmeen. Apulaisohjaus on vastuullinen ja kuormittava työrooli, häneltä vaaditaan vahvaa auktoriteettia, järjestelmällistä otetta ja luotettavuutta, mutta kuitenkin täytyy osata luoda rento ja mukava ilmapiiri. Tuotannon onnistuminen ja työryhmän sekä näyttelijöiden hyvinvointi on apulaisohjaajan vastuulla.

Opinnäytetyössä selvisi, että apulaisohjaajista on tällä hetkellä suuri pula. Useat apulaisohjaajat ovat tuotantolähtöisiä ja he etenevät uralla tuotantopäälliköiksi. Apulaisohjaajia tarvitaan kuitenkin lisää. Ongelmana on se, että 1. apulaisohjaajan työ vaatii kokemusta, joten kuka tahansa ei voi siihen rooliin hypätä. Apulaisohjaus on enimmäkseen freelancer-työtä, joten oletuksena on, että koko ajan täytyy hakea töitä. Tuotannossa ollessa tulisi jo etsiä seuraavaa tuotantoa.

Asiasanat: apulaisohjaaja, esituotanto, aikataulut, avustajat, työllistyminen

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Culture and Arts, Film and Television
Editing

BRO, OLGA-AURORA:
Being an Assistant Director in a Finnish TV Production

Bachelor's thesis 31 pages, appendices 4 pages
Jun 2022

The purpose of the thesis was to review the job description of an assistant director and its diversity in Finnish television production. The objective was to examine the work stages of an assistant director, what a good assistant director is like, and to go through the stages of pre-production, how to work in set, how extras are guided, and discuss the current employment situation and future prospects. Due to the lack of related written material, expert interviews were mostly used as the research method. The study was qualitative, as it examined the job description of the assistant director based on the experiences and perspectives of the professionals. There are a total of 5 interviews, and they were conducted as thematic interviews. The aim of the study was to comprehensively compile the various work tasks of an assistant director.

Based on the study of the theses results, there is no clear standard in Finland according to which the tasks of the assistant director team are divided. The number of assistant directors and work tasks may vary depending on the size of the production, so there are usually one to three assistant directors in a production. The work of an assistant director is burdensome and comes with responsibilities. It requires strong authority, systematic approach, and reliability, but still requires the ability to create a relaxed and comfortable atmosphere. The success of the production and the well-being of the team and the actors is the responsibility of the assistant director.

In the thesis, it became clear that there is currently a shortage of assistant directors. Many assistant directors are production-oriented, so they are advancing in their careers as production managers, but there are not enough new assistant directors coming into the industry. The problem is that the assignment of the 1st assistant director requires experience, so not everyone is qualified for the job. The job of assistant director is mostly freelancer based, so the assumption is that candidates have to apply for jobs all the time.

Key words: assistant director, pre-production, scheduling, extras, employment

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUSMENETELMÄT	7
3	APULAISSOHJAAJA	8
	3.1 Työtehtävien jako	8
	3.2 Millainen on hyvä 1. apulaisohjaaja?	9
	3.2.1 Draamanlukutaito	10
	3.3 Esituotanto	11
	3.4 Käsikirjoituspurku	12
	3.5 1. apulaisohjaajana kuvauksissa	13
4	AIKATAULUTUS	14
	4.1 Aikataululliset huomiot	14
	4.2 Call Sheet	15
	4.2.1 Yllättävät muutokset	16
	4.2.2 Työaika	17
5	AVUSTAJAT	18
	5.1 Casting call	18
	5.2 Mistä avustajia?	19
	5.2.1 Avustajahaku sosiaalisessa mediassa	19
	5.2.2 Street casting	20
	5.3 Avustajien kanssa setissä	20
	5.3.1 Alkuinfo	21
	5.3.2 Avustajien ohjaaminen	22
	5.3.3 Avustajien merkit ja jatkumot	23
6	TYÖLLISTYMINEN	24
	6.1 Kuinka edetä 1. apulaisohjaajaksi?	24
7	TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT	25
8	POHDINTA	26
	LÄHTEET	27
	LIITTEET	28
	Liite 1. Haastattelu aiheet ja kysymykset	28
	Liite 2. Casting call-ilmoitus	29
	Liite 3. Street casting käyntikortti	30
	Liite 4. Avustajasopimus	31

LYHENTEET JA TERMIT

call sheet	päiväkohtainen kuvausaikataulu
HOD	Head Of Department (osastonjohtaja)
lokaatio	kuvauspaikka
recce	kuvauspaikkakatselmus
resurssi	voimavarat, mahdollisuudet, keinot
roolittaa	castata
selftape	avustajan itse toimittama koekuvaukset korvaava video
setti	aktiivinen kuvauspaikka
synopsis	tiivistelmä tai lyhyt kuvaus
VFX	visual effects (visuaalinen tehoste)

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on katsaus apulaisohjaajan työnkuvaan suomalaisessa TV-tuotannossa. Ammattikorkeakouluun päästyäni minulla ei ollut paljoakaan tietoa kyseisestä työroolista, tai mitkä työtehtävät siihen kuuluvat. Työskentelin ennen koulua Ylellä lastensarjatuotannoissa, mutta näissä ei ollut erikseen apulaisohjaajaa, joten en ollut päässyt tutustumaan tällaiseen työnkuvaan. Päädyin ensimmäisessä koulutuotannossamme kuitenkin apulaisohjaajaksi, sillä minulta löytyi aiemman työkokemuksen kautta tuotannollista osaamista ja minun oli helppo hypätä tähän työtehtävään. Huomasin, että apulaisohjaajan toimenkuva alkoi kiinnostamaan minua ja päädyin myös kahteen koulumme opiskelijoiden loppu työelokuvaan apulaisohjaajaksi. Lisäksi sain harjoittelupaikan apulaisohjausosastolle Fire Monkey -tuotantoyhtiön Kansan vihollinen -televisiosarjatuotantoon, jossa 3. apulaisohjaajan kanssa tein avustajahankintoja, sekä olin avustamassa heidän ohjaamistansa kuvauksissa. Olen kiinnostunut apulaisohjaamisesta ja pyrin tulevaisuudessa pääsemään tällä alalla eteenpäin.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on tehdä selkeä katsaus apulaisohjaajan työnkuvaan esituotannosta aina kuvauksiin saakka. Opinnäytetyö on tutkimusmatka, jossa pääsen syventämään omaa osaamista, ammattitaitoa, sekä ymmärrystä apulaisohjaajan työstä. Toivon tästä opinnäytetyöstä olevan hyötyä myös muille apulaisohjaamisesta kiinnostuneille tai alaa opiskeleville henkilöille.

Haastattelin viittä eri apulaisohjausosastolla toimivaa henkilöä opinnäytetyötäni varten ja haastattelut toimivat tärkeimpinä lähteinä. Osa haastateltavista oli tuttuja, joiden kanssa olen ollut samoissa tuotannoissa, mutta otin yhteyttä myös apulaisohjaajiin, joiden kanssa en ole ennen työskennellyt. Näiden haastatteluiden myötä pääsin tutustumaan ja kontaktoitumaan alan tekijöihin.

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

Tässä opinnäytetyössä tärkeimpänä tutkimusmenetelmänä käytettiin eri apulaisohjausosastolla toimivien ammattilaisten haastatteluja. Aiheeseen liittyvän kirjallisen materiaalin vähäisyyden vuoksi käytin apuna joitain opinnäytetöitä, joiden aiheet sivuavat omaani. Lisäksi viitataan viiteen nettilähteeseen. Löysin Tampereen ammattikorkeakoulun kirjastosta yhden apulaisohjaajan työstä kertovan kirjan.

Haastattelin viittä eri apulaisohjausosaston ammattilaista. Osan heistä tunsin entuudestaan työskenneltyämme samassa tuotannossa. Osan sain vinkkinä, että kannattaa haastatella eri näkökulmien saamiseksi, jonka myötä otin heihin yhteyttä. Haastateltavana olivat Legenda Film & TV -tuotantoyhtiön perustaja sekä 1. apulaisohjaajana toimiva Tommi Lepola, hänen työparinsa 2. apulaisohjaajana toimiva Sara Salovaara, kansainvälistä uraa tekevä 1. apulaisohjaaja sekä Blockbusters Gang -tuotantoyhtiön perustaja Iiris Orasmaa, apulaisohjaajan töitä tehnyt ja nykyään tuottajana töitä tekevä Suvi-Pilvi Inkeroinen sekä apulaisohjaajan sekä tuotantokoordinaattorin töitä tekevä Mia Siiskonen.

Opinnäytetyötäni varten olevat haastattelut olivat keskustelu- ja teemahaastatteluita. Minulla oli valmiita keskusteluaiheita ja kysymyksiä (liite 1), mutta tilanteen mukaan oli parempi antaa haastateltavan kertoa vapaasti aiheesta, josta keskustelimme, ja tämän myötä esitin jatkokysymyksiä. Koen tämän haastattelutavan tukevan opinnäytetyötäni hyvin, sillä ammattilaisen kertoma kokemus tuotannossa toimimisesta on paras ja mielenkiintoisin lähtökohta ja näkökulma opinnäytetyöni aiheen perustaksi.

3 APULAISSOHJAAJA

Apulaisohjaaja on tuotannossa kuin liima, joka sitoo kaikki osastot yhteen (Orasmaa 2022). Apulaisohjaaja on osana tuotantoryhmää ja hän toimii informaation välittäjänä työryhmän sekä tuotannon välillä. Tuotannossa ohjaaja on taiteellisessa vastuussa, kun taas apulaisohjaaja tuotannollisessa vastuussa. Apulaisohjaajan työ on todella mielenkiintoista, ei ole olemassa kahta samanlaista päivää, ja hän on aina tapahtuman keskellä (Gill 2012, XIII). Työssä sekä työn ulkopuolella vaaditaan hyvää paineensietokykyä. Freelancertyön vuoksi on osattava katsoa tulevaisuuteen, jotta tuotannon päätyttyä olisi jo seuraava tiedossa.

3.1 Työtehtävien jako

Apulaisohjaajan työnkuva on todella laaja, joten tuotannon koosta riippuen se voidaan jakaa useampaan työrooliin. Suomessa ei ole selkeätä standardia, minkä mukaan työtehtävät jakautuvat apulaisohjaajien välillä, vaan se on usein tuotantokohtaista (Orasmaa 2022). Pienemmissä tuotannoissa on yleensä kaksi apulaisohjaajaa. 1. apulaisohjaaja tekee käsikirjoituspurun, aikataulut sekä call sheetit eli päiväkohtaiset kuvausaikataulut, ja kuvauksissa huolehtii, että aikataulussa pysytään. Lisäksi hän toimii työryhmän johtajana kuvauksissa. 2. apulaisohjaaja tekee avustajahankinnat, varmistaa heidän saapumisensa, sekä auttaa 1. apulaisohjaajaa ohjaamaan heitä kuvauksissa. (Lepola 2022.)

Isommissa tuotannoissa, kuten kansainvälisissä tuotannoissa, apulaisohjaajia voi olla kolme. 1. apulaisohjaaja tekee käsikirjoituspurun sekä kokonaisaikataulun ja johtaa työryhmää, kun taas 2. apulaisohjaaja tekee call sheetit. Tällaisessa tilanteessa hän ei tee tuotannossa muuta kuin päivittäisaikataulut, koska niin ison paletin pyörittäminen on täysipäiväinen työ yhdelle henkilölle. Isossa tuotannossa 3. apulaisohjaajan työnkuva on sama, mitä pienemmässä tuotannossa 2. apulaisohjaajalla, eli hän tekee avustajahankinnat, sekä mahdollisesti auttaa heidän ohjaamisessansa kuvauksissa. (Lepola 2022.)

Orasmaalla (2022) on tuotannoissa lähtökohtaisesti vähintään kolme henkilöä apulaisohjaustiimissä. Hänellä on toimistolla 2. apulaisohjaaja, joka ottaa kopin

käsikirjoituspurusta, kuvausaikatauluista, sekä on Orasmaan oikea käsi, joka huolehtii siitä, että setin ulkopuolella kaikki toimii. Hän pystyy tekemään itsenäisiä ratkaisuja, sekä konsultoi ja raportoi Orasmaalle mitä tapahtuu. Tuotannosta ja avustajamääristä riippuen Orasmaalla on kaksi 3. apulaisohjaajaa, toinen on toimistolla roolimassa avustajia, ja toinen setissä auttamassa heidän ohjaamisesansa, huolehtimassa, että näyttelijät ovat oikeassa paikassa oikeaan aikaan, sekä välittää tietoa, ja auttaa pitämään settiä hallussa. Orasmaalla on myös oma assistentti, joka auttaa vain häntä setin pyöryksessä, lisäksi apulaisohjaustöissä voi olla harjoittelija, jonka työnkuva voidaan yhdessä sopia, auttaako hän kaikkia, vai pelkästään jotain tiettyä tekijää. (Orasmaa 2022.)

3.2 Millainen on hyvä 1. apulaisohjaaja?

Hyvä apulaisohjaaja ei johda joukkoa taisteluun, vaan toimii rauhanturvaajana. Hänen on pysyttävä neutraalina osapuolena tuotannossa, joka huolehtii, että jokaisella on hyvä työskennellä. Hän toimii henkilönä, joka yrittää varmistaa, että tehdään oikeat ratkaisut projektin ja tarinan kannalta mahdollisimman hyvin niillä resursseilla, mitä on käytössä. Apulaisohjaajalla täytyy olla hyvä tilannetaju ja hänen pitää tulla hyvin toimeen ihmisten kanssa. (Orasmaa 2022). Apulaisohjaaja on kuin kapellimestari, joka johtaa työryhmää ja kuvauksia. Hänen täytyy olla tietoinen kaikesta, pitää palaset kasassa, organisoida tilanteita sekä varmistaa, että kaikki hoitavat työnsä. Hyvällä apulaisohjaajalla pitää olla auktoriteettia, häntä kunnioitetaan ja kuunnellaan. Vaikka täytyy olla tiukka ja vaativa, on osattava olla reilu sekä asiallinen, ja luoda hyvää ilmapiiriä sekä työryhmään että näyttelijöihin. (Lepola 2022). Apulaisohjaajan työ vaatii taitoa ja osaamista, joista osan voi oppia, kuten aikatauluttaminen, tuotantotavat ja paperityöt. Osa taidoista ovat luontaisia, joita kuitenkin voi kehittää, kuten olla hyvä tiimipelaaja, neuvottelija, johtaja, sekä omata hyvä ihmistuntemus. (Gill 2012, XIII)

Apulaisohjaajan yksi tärkeimmistä työtehtävistä on informointi, eli tiedon välittäminen työryhmälle. Apulaisohjaajan pitää olla perillä kaikesta ja varmistaa, että muutkin ovat tietoisia, mitä tapahtuu, sekä jos on ilmaantunut mahdollisia muutoksia. Apulaisohjaajan täytyy tietää mitä tapahtuu, missä tapahtuu ja milloin ta-

pahtuu. Jos apulaisohjaaja ei tiedä jotakin, hän ottaa siitä selvää. Pitää olla puhelias ja rempseä sekä järjestelmällinen ihminen, matemaattisuudesta ei myöskään ole haittaa. Täytyy myös pystyä sopeutumaan muutoksiin, ja osata toimia eri tavalla eri tilanteissa. Siihen, millainen apulaisohjaajan pitää olla, riippuu projektista. Esimerkiksi jos työskennellään lasten kanssa, täytyy osata toimia eri lailla, kuin esimerkiksi jos kuvataan actionia tai draamaa. (Lepola 2022.)

3.2.1 Draamanlukutaito

Apulaisohjaajan on tärkeitä omata draamanlukutaitoa, että hän ymmärtää tarinaa, sekä sen tuotannollisia tarpeita ja mahdollisuuksia (Orasmaa 2022). On myös osattava tulkita käsikirjoitusta siten, että osaa kysyä ohjaajalta, onko jokin kohta tarpeellista kuvata niin isosti, miten se on käsikirjoituksessa. On hyvä, jos apulaisohjaaja osaa kyseenalaistaa ja ehdottaa erilaisia ratkaisuja toteuttaa jokin tuotannollisesti iso tai haastava kohta.

Tämän kaltaisesta tilanteesta löytyi hyvät esimerkit: käsikirjoituksen kohtauksessa on bussi, jossa on matkustajia, saapuu pitkää maalaistietä, ja pysähtyy ottamaan kyytiin posteljoonin bussipysäkiltä. Tässä kohtaa on hyvä miettiä, että kohta on tuotannollisesti aika iso, sillä täytyy vuokrata bussi, rakentaa bussipysäkki iltapimeällä maalaistien varteen, ja saada avustajia paikalle. Kuvatessa bussi joutuisi kiertämään jollakin kääntöpaikalla, jos halutaan ottaa uusi otto. (Siiskonen 2022.)

Aloin miettimään, mitä kohtauksella halutaan sanoa. Ymmärsin kohtauksen ajatuksena olevan, että posteljooni on luvannut toimittaa paketin toiselle paikkakunnalle, ja tässä nähtäisiin hänen lähtevän toimittamaan pakettia. Ehdotin ohjaajalle, että tuleeko mieleen mitään muuta tapaa, miten tämän voisi kertoa. Pohtimisen jälkeen ohjaaja totesi, että ei ole tarpeen tehdä noin isosti tuota kohtausta. (Siiskonen 2022.)

Lopulta kohta korvattiin sillä, että Väinö kävelee rappukäytävässä, ja seuraavassa kohtauksessa hänet nähdään paketin kanssa soittamassa ovikelloa henkilön ovella, jolle hän jättää paketin (Siiskonen 2022).

Yhdessä tuotannossa tehtiin kohtausta, jonka haluttiin sijoittuvan Siperiaan. Tuotantopäälliköksi kävi etsimässä moottorikelkalla pitkin soita, mistä voisi löytyä so- piva kuvauspaikka. (Siiskonen 2022.)

Ehdotin, että mitä jos kuvattaisiin järven jäällä, ja VFX (visual effects) tekisi taustan näyttämään Siperialta. Kannoimme jäälle viherkan- kaan, ja sillä sitten lopulta tehtiin, eikä tarvinnut viedä koko työryh- mää, kalustoa ja näyttelijöitä mihinkään suon laitaan. (Siiskonen 2022.)

3.3 Esituotanto

Esituotanto on monella tapaa tärkein vaihe kuvauksissa. Silloin on aikaa ratkaista ongelmia, ja se on halvempaa tehdä siinä vaiheessa, kuin myöhemmin. On hyvä kuvitella pahin mahdollinen tilanne, ja yrittää välttää se. Se vaatii mielikuvitusta, kommunikointia ja toimintaa. Vaikka kuinka hyvin suunnittelee etukäteen, silti aina tulee yllätyksiä ja haasteita. Kuvauspaikka on hyvä paikka luoda kaos, hämmennystä ja pahaa mieltä; se miten paljon sitä on, riippuu siitä, kuinka hyvin olet valmistautunut. Jos tiedät käsikirjoituksen, aikataulut ja tunnet ohjaajan, osaat varautua paremmin asioihin, joihin ei voi vaikuttaa, ja tämä on se, mistä apulaisohjaajalle maksetaan. (Gill 2012, 7)

Esituotannossa apulaisohjaaja lukee käsikirjoitukset, tarkemmin sanottuna hä- nen pitää sisäistää ne. Seuraavaksi tehdään käsikirjoituspurku, jonka jälkeen ra- kennetaan kokonaisu-aikataulu sekä lopulta päivittäisaikataulut. Tärkeätä esituo- tannossa on recchet, eli kuvauspaikkakatselmukset, koska niiden avulla tekijät saavat tarkemman kuvan olosuhteista, joissa haluttuun lopputulokseen tullaan pyrkimään. Reccellä käydään läpi, mitä kuvauspaikka vaatii eri osastoilta, ja mi- ten se vaikuttaa aikatauluun. Reccellä tulee mukaan ohjaajan ja tuotantopäällikön lisäksi HOD:it (Head Of Department), joiden kanssa käydään läpi kaikki kuvaus- tilanteeseen liittyvät asiat, kuten kuvauspaikkajärjestelyt, kuvasuunnitelma, valai- sutyöt, lavastus ja rekvisitointi sekä mahdolliset muut esille tulevat asiat, kuten aikataulu tai työvoiman tarve. On hyvin olennaista, että apulaisohjaaja on mu- kana recceillä, koska siellä selviää resurssit ja käytännön asiat, kuten esimerkiksi mihinkä tulee teltat, missä on autojen paikat, kaikki tällaiset asiat käydään läpi.

Apulaisohjaajan on myös hyvä ymmärtää asioita jokaiselta osastolta, tai vähintään osata kysyä oikeita kysymyksiä oikeilta henkilöiltä tiedon saamiseksi. Lisäksi jos apulaisohjaaja on uudessa työryhmässä, hän pääsee tutustumaan ohjaajaan ja kuvaajaan paremmin, ja saa myös sellaista informaatiota, mitä ei tule näkyviin pöytäkirjoihin tai selontekoihin. (Lepola 2022; Orasmaa 2022; Väisänen.)

3.4 Käsikirjoituspurku

Käsikirjoituspurun tekee yleensä apulaisohjaaja, mutta esimerkiksi isoissa tuotannoissa sen on saattanut tehdä tuotannon henkilö jo ennen apulaisohjaajan palkkaamista, jotta hahmotetaan aikaisessa vaiheessa resurssit. Apulaisohjaajan olisi kuitenkin suotavaa tehdä purku, koska käsikirjoitusta lukiessa ja tiivistäessä kohtauksien sisällöt yhdeksi lauseeksi, sekä purkaessa kohtaus pieniin osiin, hän saa sisäistettyä entistä paremmin, mitä ollaan tekemässä. (Lepola 2022.)

Käsikirjoituksen sisällön paloittelu on lähtökohta aikataulutukselle ja resurssien kontrolloinnille. Käsikirjoituspurussa kirjataan kaikki tarvittava informaatio, kuten puvustuksen, maskeerauksen, lavastuksen, rekvisiitan järjestelyosaston, valaisun, kuvauksen, äänen ja tehosteiden erikoistarpeet, sekä listataan näyttelijät, avustajat ja eläimet kohtauksittain. Jokainen osasto purkaa käsikirjoituksen omasta näkökulmastaan, mutta apulaisohjaajan tekemä purku jaetaan osastoille, jotta purkua voidaan verrata ja täydentää molempiin suuntiin. (Velling 2008; Väisänen.)

Ennen käsikirjoituspurut sekä aikataulusuunnitelmat tehtiin hyvin pitkälti post-it lapuilla, mikä ei nykyäänkään ole yhtään huonompi vaihtoehto. Lisäksi käsikirjoitukseen huomioiden merkkäminen värikoodatuilla yliviivaustusseilla on pysynyt tietotekniikan kehityksen myötä kuitenkin mukana. Tämän kaltaiseen purkamistapaan ei kuitenkaan tarvitse nykyään turvautua, sillä tätä varten on kehitetty erilaisia ohjelmistoja. Sekä Lepola (2022) että Inkeroinen (2022) mainitsevat Movie Magic scheduling -ohjelmiston, jonka tarkoituksena on helpottaa käsikirjoituspurkua sekä aikataulutusta. Käsikirjoituksen saa helposti purettua eri elementteihin, sekä aikataulua on helppo muokata yksityiskohtien tarkentuessa. (Ronkainen 2019; Lepola 2022; Inkeroinen 2022.)

3.5 1. apulaisohjaajana kuvauksissa

Kuvauksissa 1. apulaisohjaaja toimii työryhmän johtajana, tiedottajana, sekä hänen tehtävänsä on pitää huolta aikataulusta. Lokaatioon saavuttua apulaisohjaajan tulee tarkistaa, että kaikki siellä on kunnossa, sekä varmistaa, että kaikki ihmiset ja kalusto on oikeassa paikassa oikeaan aikaan. Apulaisohjaaja kerää päivän alussa työryhmän kasaan, ja kertoo päivän kulun, aikataulun sekä mahdolliset muutokset. Kuvauksissa yksi tärkeimmistä työvälineistä on radiopuhelin, jonka välityksellä saadaan varmasti informoitua koko työryhmä. Radiopuhelin toimii jatkuvassa tiedon välityksessä kuvauksien ajan. Osastoilla voi olla omat kanavat, jossa he voivat viestiä keskenään, mutta yksi kanava on varattu yleistä tiedotusta varten.

Kuvauspaikalla apulaisohjaaja pyrkii varmistamaan mahdollisimman hyvät olosuhteet työryhmälle, näyttelijöille, ja varsinkin ohjaajalle. Apulaisohjaajan on huolehdittava, että pysytään aikataulussa, ja tähän vaaditaan jämäkkää otetta, organisointikykyä sekä vahvaa kommunikointia ja yhteispeliä. Kuvaustilanteessa apulaisohjaaja varmistaa osastojen valmiuden, jonka jälkeen käynnistää kuvaukset pyytämällä kuvaushiljaisuutta, sekä kameran ja äänen käyntiin. Tämän jälkeen ohjaaja sanoo ”olkaa hyvä”, jolloin näyttelijätoiminto käynnistyy. Apulaisohjaajan tulee antaa myös merkki mahdollisille avustajille, rekvisiitta autoille, tai käsky järjestysosastolle sulkea liikenne.

4 AIKATAULUTUS

Aikataulun tekeminen on kuin tekisi palapeliä elohopeasta. On miljoona palasta, jotka pitäisivät saada yhteen, mutta palasetkin muuttuvat koko ajan. (Gill 2012, 37.) Aikataulujen tekemisessä on oltava hyvä asenne, täytyy osata etsiä kaaoksesta järjestystä sekä nähdä ongelmat ennen kuin ne tapahtuvat. Apulaisohjaaja yrittää aina välttää hämmennystä ja pyrkii tekemään kaiken informaation mahdollisimman selkeäksi. Huolimattomuus ja pienet virheet laskevat työryhmän luottamusta ja sekoittaa osastojen tekemistä, sekä tulee kalliiksi, kun täytyy alkaa korjailemaan virheitä, ja selittämään asiat oikein. Jos julkaisee aikataulun liian nopeasti, niihin jää helposti kirjoitusvirheitä, jotka saattavat aiheuttaa hämmennystä ja kysymyksiä. Aikataulu pitää aina tarkistaa ja tuplatarkistaa. (Gill 2012, 37; Orasmaa 2022.) Ensimmäisen aikatauluversion on saattanut tehdä tuotannon henkilö ennen apulaisohjaajan palkkaamista resurssien hahmottamiseksi. Lopulliset aikataulut tekevät kuitenkin 1. apulaisohjaaja, riippuen tuotannon koosta. Mikäli kyseessä on isompi tuotanto, ja apulaisohjaajia on kolme, silloin 2. apulaisohjaaja keskittyy pelkästään kuvausaikatauluihin.

4.1 Aikataululliset huomiot

Hyvään aikataulusuunnitelmaan päästään, kun valitaan oikeat prioriteetit tarpeeksi ajoissa. Prioriteetit voivat olla mitä vain, voidaan esimerkiksi maksimoida kuvausaika, minimoida siirtymät, huolehtia resurssien saatavuudesta ja käytetäänkö niitä mahdollisimman paljon vai vähän. On mietittävä, voidaanko kuvata tietyssä järjestyksessä tuotannollisista, tai tarinallisista syistä. (Orasmaa 2022.)

Ensimmäisenä kokonaisaikataulua miettiessä voidaan tulkita tarinasta, mille vuodenajalle sen halutaan sijoittuvan. Tämä määrittää jo ensimmäisen aikatauluramin, että kuvauksien on tapahduttava esimerkiksi kesän aikana. Seuraavaksi lähettään miettimään lokaatio kerrallaan, missä järjestyksessä voitaisiin kuvata. Lokaatioiden saatavuus ja saavutettavuus vaikuttavat todella paljon aikatauluun ja kohtauksien kuvaamisjärjestykseen, jonka vuoksi olisi tärkeitä saada kuvauspai-

kat lyötyä lukkoon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. On hyvä pyrkiä kuvaamaan mahdollisimman kronologisessa järjestyksessä niin pitkään, kuin resurssit, lokaatiot sekä näyttelijöiden aikataulut sen sallivat.

Jokainen varmasti haluaisi kuvata kronologisessa järjestyksessä, mutta niin paljon aikaa ja rahaa kuin sinulla onkin, se on melkein pä mahdotonta. Vaikka se olisikin mahdollista, se olisi kuitenkin epäkäytännöllisin ja kallein tapa kuvata. (Gill 2012, 37.)

4.2 Call Sheet

Call sheeteista eli päivittäisistä kuvausaikatauluista on hyvä tehdä alustava aikatauluhahmotelma, niin sanottu luuranko, joka lähetetään varhaisessa vaiheessa osastoille näyttille ja kommentoitavaksi. Kommenttien myötä aikataulua muokataan, laitetaan uudelleen jakoon ja saadaan lisää kommentteja. (Siiskonen 2022.) Tähän tietenkään vaaditaan myös useita palavereita ja yhteistyötä eri osastojen kanssa, jotta päästään suunnitelmissa eteenpäin tavalla, joka palvelee kaikkia niin aikataulullisesti, kuin tuotannollisesti. Mikäli kyseessä on haastavampi kohtaus, kuten toimintakohtaus, voidaan pitää kohtaus kohtaisia palavereita, jotta saadaan suunniteltua mahdollisimman tarkasti, miten päästään ratkaisuun, joka on hyväksi sekä tarinalle että resursseille. (Orsamaa 2022.) Aikatauluja muokataan koko ajan sopivammaksi aina kuvauksiin saakka ja vielä kuvauksien aikakin. Muutoksia tulee jatkuvasti.

Jokainen päivä rakentuu ihan eri tavalla, eikä siihen ole mitään selkeätä mallia. Aikataulu tehdään kokemuksella ja osastojen kanssa kommunikoimalla. Päivittäisaikataulun kulkuun vaikuttaa todella paljon lokaatio. On selvitettävä järjestäjältä, milloin lokaatioon pääsee sisään, ja milloin sieltä pitää poistua. Kohtauksen valoajankohtien mukaan täytyy miettiä, onko päivä- vai yökuvaukset. Maksimityöaika on 12 tuntia, ja tähän pitää sisältyä myös kaluston kuljetukset sekä siirtymät yleisesti. On siis syytä suunnitella, että saman päivän aikana olisi mahdollisimman vähän siirtymiä, sekä muutenkin pyrkiä kuvaamaan toimipaikan läheisyydessä, sillä muuten kuvauspäivä jää todella lyhyeksi. (Inkeroinen 2022; Siiskonen 2022.)

Aikaa pitää pystyä osata mitoittamaan, täytyy oppia, paljonko aikaa menee mihinkään työhön, mutta se taito karttuu hiljalleen kokemuksen myötä. Pikkuhiljaa alkaa ymmärtämään aikaa abstraktina käsitteenä, näkee omassa päässään, miten kohtaukset rakentuvat ja miten paljon aikaa ne tarvitsevat. Ihmisillä on myös erilaisia lähestymistapoja aikataulujen tekoon, jotkut tykkäävät tehdä minuuttiaikataulun ja noudattaa sitä tarkasti, kun taas toinen saattaa tehdä vapaamuotoisemman aikataulun, ja siitä huolimatta saada tehtyä ajoissa. (Inkeroinen 2022.)

4.2.1 Yllättävät muutokset

Vielä kuvaustenkin aikana aina tulee joitakin muutoksia, mitkä vaikuttavat aikatauluun, mikä on normaalia tuotannoissa. On myös mahdollista tulla yllättäviä muutoksia, kuten esimerkiksi jos näyttelijälle on tullut jokin äkillinen este. Täytyy osata reagoida nopeasti, mitä pystytään tekemään tällaisessa tilanteessa. Ensimmäisenä pitää katsoa, auttaisiko kuvausjärjestyksen muuttaminen, jos näyttelijä pääsisi myöhemmin tulemaan paikalle. Jos näyttelijä on sairastunut ja tämän vuoksi estynyt tulemaan paikalle, täytyy katsoa, onko niillä resursseilla, mitä kyseisenä päivänä on käytössä, mahdollista tehdä jotakin muuta, kuten kohtauksia tai kuvia tulevilta päiviltä. Näiden tietojen pohjalta luodaan muutos call sheet, joka jaetaan työryhmälle päivän alussa. (Lepola 2022.)

Jos näyttelijä ei pääse paikalle koko kuvauspäivänä, on hänen kuvansa kuitenkin otettava jossain kohtaa. Joissain tapauksissa hänen tulevaa kuvauspäivää täytyy pidentää, ellei ole mahdollisuutta varakuvauspäivälle. Jos jostain syystä ei ole mahdollisuutta kuvata mitään, tai aikaa jää jonkin verran hukkaan, voi hyödyntää ajan pitämällä esimerkiksi HOD-palaverin, jossa voidaan käydä tämänhetkistä ja tulevia muuttuvia tilanteita läpi, tai muita asioita, joita täytyy selvittää. Harvoin kuitenkaan tulee tilannetta, ettei pysty tekemään mitään tällaisessa tilanteessa. (Inkeroinen 2022; Siiskonen 2022.)

4.2.2 Työaika

Televisio- ja elokuva-alalla on vaihtoehtoisia työaikaraameja. Voi olla viisipäiväinen työviikko, jolloin päivien pituus tulisi olla 8 tuntia, eli 40 tuntia viikossa. Yleisempi vaihtoehto on, että kuvausviikko on neljä päiväinen, mutta päivien pituus on 10 tuntia, eli 40 tuntia viikossa.

Nykyään käytetään myös jaksotyöskentelyä. Tämä tarkoittaa sitä, että on kolmen viikon jakso, jossa saa olla työtunteja maksimissaan 120 tuntia. Tämä lasketaan sen työntekijän mukaan, jolla on pisimmät työajat, eli yleensä järjestäjän, joka tulee kuvauspaikalle tuntia ennen ja on tunnin pidempään, kuin muu työryhmä. Käytännössä tämä jaksotyöskentely tarkoittaa sitä, että yhdellä viikolla voi olla esimerkiksi pidempiä päiviä, mutta sitten jollain muulla viikolla näistä kolmesta viikosta täytyy olla lyhyempiä. Eli voi olla yli 40 tunnin työviikkoja, mutta kolmessa viikossa ei saa mennä 120 tunnin ylitse. 11 tuntia täytyy olla lepoaika, joten 13 tuntia on maksimityöaika, mutta siihen asti ei yleensä ikinä mennä, vaan 12 tuntia on yleisempi raja. (Lepola 2022; Siiskonen 2022.)

5 AVUSTAJAT

Avustajat ovat kuvassa taustalla näkyviä henkilöitä esimerkiksi jalankulkijoita tai juhlavieraita. Avustajat tekevät kuvasta uskottavan ja toden tuntuisen lokaatioon nähden ja tukevat toiminnallaan näyttelijöiden suoritusta. Avustajalla voi joskus olla kirjoitettuna näkyvämpikin avustajarooli, mutta pääsääntöisesti heillä ei ole repliikkejä. Tuotannossa yleensä 2. apulaisohjaaja tekee avustajahankinnat, mutta tuotannon suuruudesta riippuen voidaan palkata 3. apulaisohjaaja, joka keskittyy pelkästään avustajiin.

5.1 Casting call

Casting call eli avustajahakuilmoituksesta kannattaa tehdä mahdollisimman selkeä ja kattava. Kansan vihollinen -tuotannossa teimme niistä myös visuaalisesti kiinnostavan näköiset (liite 2). Ilmoituksessa tulee kertoa tuotantoyhtiö, sarjan nimi, kuvauspaikka, kuvausajankohta, avustajarooli, palkkio, ja yhteyshenkilön yhteystiedot, kuten puhelinnumero ja sähköpostiosoite, johon hakemus lähetetään. Joissain tilanteissa voidaan kertoa myös lyhyt synopsis. Avustajahakuilmoituksessa pyydetään avustajaa laittamaan hakemukseensa etu- ja sukunimi, puhelinnumero, sähköpostiosoite, ikä, aiempi mahdollinen avustajakokemus, sekä kasvo- ja kokovartalokuvat.

Käsikirjoituksessa voi mahdollisesti olla kirjoitettuna avustajia, joille on määritelty tarkemmat ominaisuudet. Heitä on voitu kuvailla jonkun tietyn näköiseksi, pituiseksi, tai tekevän jotain tiettyä asiaa, johon vaaditaan tarkempaa castaamista. Mikäli henkilöllä on käsikirjoituksessa repliikki tai repliikkejä, tätä voidaan kutsua jo pienrooliksi. Pienroolin määritelmän voi päätellä myös siitä, tarvitaanko koekuvaukset tai selftape. Selftape on koekuvaukset korvaava lyhyt video, jossa esitellään itsensä ja taitonsa, sekä osaaminen ja persoonallisuus roolia nähden. Käsikirjoitukseen kirjoitetun tai ohjaajan kertomien ominaisuuksien mukaan haetaan avustajia, ja kun sopivan oloiset ihmiset ilmoittautuvat, voidaan heiltä pyytää selftape tai järjestää koekuvaukset. Vaihtoehtoja voi tehdä itse karsinnan, mutta ohjaajalta on hyvä kysyä viimeinen mielipide. Pienrooleja castatessa täytyy

mieltä myös roolin haastavuutta. Jos rooliin tuntuu tarpeelliselta saada ammattinäyttelijä, casting menee eri henkilön kautta. (Faces by Helsinki Casting 2018; Salovaara 2021.)

5.2 Mistä avustajia?

Avustajien on mahdollista itse ilmoittautua eri tuotantoyhtiöiden nettisivuilta löytyviin avustajahakuihin, esimerkiksi Solar Filmsin (2022) nettisivuilta löytyy selkeästi kohta avustajahakuun. Lisäksi nettisivuilta löytää erilaisia roolituspalveluita, kuten Helsinki Casting (2018). Tämän kaltaiselta sivulta löytyy sekä pienroolihakua että avustajahakua. Filmityöt (2022) on nettisivusto, jossa ihmiset saavat luoda oman profiilin, johon he syöttävät tarkat tiedot itsestään, jolloin castaajan tarvitsee vain kirjoittaa halutut ominaisuudet hakukenttiin, ja löytää tarvitsemansa ihmiset. Tämän kaltaisia nettisivuja ei kaikilla tuotantoyhtiöillä kuitenkaan ole, joten parhaana avustajahakualustana toimii sosiaalinen media.

Parhaana avustajahakualustana monet roolittajat kokevat toimivimmaksi Facebookin, josta löytyy usea eri TV- ja elokuva-avustajaryhmä. Tällaisiin ryhmiin on liittynyt ihmisiä, jotka ovat kiinnostuneita TV- ja elokuva-avustajarooleista tai pienrooleista. Tämän vuoksi tällaiset avustajaryhmät eivät ole parasta tilanteissa, joissa pitäisi löytää pelkästään taustalle seisovia ihmisiä. Avustajaryhmistä löytää paremmin näkyvämpiä avustajia tai pienrooleja. (Salovaara 2021.)

5.2.1 Avustajahaku sosiaalisessa mediassa

Tausta-avustajia löytää parhaiten tavallisten ihmisten joukosta. Tästä syystä casting call kannattaa jakaa erilaisissa Facebook -ryhmissä ja puskaradioissa, lisäksi avustajaroolin mukaan etsiä oikeat kanavat. Kansan Vihollinen -televisiosarjaa tehdessä laitoimme avustajahakuilmoitukset Tampere-ryhmiin, sekä Tampereen puskaradio -ryhmään. Jos lokaatio on esimerkiksi naapurikunnassa, on hyvä liittyä sen alueen puskaradioihin ja mahdollisiin kanaviin. Tilanteessa, jossa piti löytää avustajarooliin vauva, liityin Tampereen äidit -ryhmään, jonne laitoin kyseisen avustajahakuilmoituksen.

Hieman huumorilla höystettynä ryhmiin saatettu julkaisu keräsi monesti innokkaita hakijoita, jotka eivät olisi osanneet edes ajatella pääsevänsä kokemaan tällaista mahdollisuutta päästä osallistumaan TV-sarjaan ja näkemään niin sanotusti kameran toiselle puolelle. Avustajaksi tulemista on helppo ehdottaa ihmisille juuri sellaisilla ajatuksilla, että tämä on tilaisuus päästä näkemään TV-tuotantoa, sekä sen myötä mahdollisesti Suomen suosituimpia näyttelijöitä. Yleensä tavallisia avustajia tarvitaan useampia, joten on kannattavaa kehottaa laittamaan hakemus esimerkiksi ystävän, puolison tai kaveriporukan kanssa, jolloin siitä tulee myös hauska yhteinen kokemus.

5.2.2 Street casting

Kansan vihollisen kuvauksissa tuli tilanteita, että avustajahakemuksia ei tullut hauista huolimatta. Askartelin niin sanotut käyntikortit, joissa ilmeni samat asiat kuin avustajahakuilmoituksessa, mutta minimalistisemmin (liite 3). Nämä mukana menimme Tampereen vilkkaille kaduille juttelemaan ihmisille, ja koimme tämän yllättävän hyväksi tekniikaksi. Kerroimme kuvattavasta sarjasta sekä avustajarooleista, joita etsitään, ja mikäli henkilön mielenkiinto heräsi, annoimme hänelle käyntikortin, jonka avulla hän saa laitettua hakemuksen myöhemmin.

Saimme tällä tavalla paljon todella hyviä avustajia, jotka olivat kiinnostuneita tulemaan uudestaan, sekä jäivät myös positiivisesti meidän mieliimme. Monesti katu casting on se viimeinen oljenkorsi, kun avustajista on pulaa, mutta koen tämän tekniikan olevan hyödyllinen ilman tällaista tilannetta. Voi tulla tilanne, että etsinnässä on avustaja, jolle on määritelty esimerkiksi ulkonäöllisesti tarkemmat ominaisuudet. Tällainen henkilö saattaa kävellä vastaan esimerkiksi kauppareissulla.

5.3 Avustajien kanssa setissä

Avustajille ilmoitetaan ennen kuvauksia sähköpostilla tai viestillä yleiset ohjeistukset, miten kuvauksissa toimitaan. Yleisessä ohjeistuksessa on hyvä kertoa

myös puvustuksen ja maskeerauksen yleisohje, sekä jos heiltä on joitakin erityis-toiveita. Osoite ja saapumisaika tulee olla selkeästi esillä, sekä jos on haastavampi lokaatio, on hyvä sopia selkeä kohtaamispaikka, jossa avustajista vastaava henkilö tulee heidät hakemaan.

Kuvauspaikalle on hyvä saapua hyvissä ajoin, jotta ehtii varmistamaan järjestäjältä esimerkiksi avustajien tauko- sekä saniteettitilat. Jos lokaatio pysyy useamman päivän samana tai kuvataan studiolla, tähän ei tarvitse ensimmäisen päivän jälkeen varata aikaa. Ennen lokaatioon tuloa on hyvä myös varmistaa, että avustajasopimuksia on riittävästi. Avustajasopimuksen kirjoittaessa avustaja luovuttaa tuottajalle sopimuksessa sovittua korvausta vastaan oikeudet käyttää hänestä kuvattua materiaalia sopimuksen ehdoilla (liite 4). Avustajasopimus on hyvä kirjoittaa mahdollisuuksien mukaan heti avustajan saavuttua paikalle tai taukotilaan saavuttua, joka tapauksessa ennen kuin avustajaa tarvitaan kuvaan. Jos sopimus jää täyttämättä ja avustaja väittää jälkikäteen, että hänestä kuvattua materiaalia ei saa käyttää, on tämä tuotannolle ongelmallinen tilanne.

5.3.1 Alkuinfo

Avustajien saavuttua taukotilaan on heille pidettävä pienimuotoinen alkuinfo. Alkuinfossa voi kysyä ensin, kuinka monet ovat olleet aiemmin kuvauksissa, ja joko siitä huolimatta pitää yhteinen info, tai erikseen pienemmälle ryhmälle, joilla ei ole paljoa kokemusta. Kokeneet avustajat tietävät kuvausten luonteen ja tavat, mutta vähemmän avustajana olleille ja ensikertalaisille on hyvä käydä asiat perinpohjaisesti läpi. Kuitenkin kaikille tulee muistuttaa, että setissä on tärkeitä muistaa antaa työrauha työryhmälle, näyttelijöille sekä muille avustajille, eli äänentaso täytyy pitää matalana.

Alkuinfossa on hyvä kertoa päivän ja yksittäisen kohtauksen sisällöstä ja aikataulusta, sekä yleisistä ohjeista kuvauspaikalla. Käydään läpi peruskäskytykset, kuten olkaa hyvä ja kiitos, ja miten ne toimivat. Kerrotaan, miten kohtauksen kuvaaminen toimii, eli apulaisohjaaja kehittelee heille jonkin toiminnon, mitä heidän tulisi toistaa useaan kertaan, kun kuvataan eri suunnista.

Esimerkiksi Koskinen -sarjassa, kun kuvataan viiden sivun mittaisia dialogikohtauksia, on hyvä esittää avustajille toive, että pyrkivät muistamaan, mitä on tehnyt ja milloinkin. Jos on kuuloetäisyyden päässä näyttelijöistä, niin voi esimerkiksi kuunnella jonkun repliikin, josta oma tietty toiminto tapahtuu. (Salovaara 2021.) Avustajia on myös hyvä muistuttaa, että suuri osa kuvauksista saattaa olla odottelua, joten täytyy olla kärsivällinen. Lopuksi on hyvä huomauttaa, että päivän tai oman kohtauksen päätteeksi avustajat saavat lahjakorttipalkkion, jonka jälkeen he pääsevät lähtemään.

On olennaista saada avustajat tuntemaan, että he ovat tärkeitä ja tarpeellisia, vaikka saattavatkin olla vain istumassa taustalla. Voi sanoa esimerkkinä, että jos tilalla olisi pahvinukke, se ei toimisi. On tärkeää, että tilanne näyttää oikealta eläältä, ja avustajat ovat tärkeitä, vaikka olisikin pieni hetki tai kohtaus kyseessä. (Siiskonen 2022.)

5.3.2 Avustajien ohjaaminen

Avustajien kanssa ollaan taukotilassa siihen saakka, että 1.apulaisohjaaja kutsuu avustajat settiin. Tämän myötä liikutaan kuvauspaikalle, ja sinne saavuttua pyydetään avustajia odottamaan siihen saakka, kunnes kamera on paikoillaan, katsotaan näyttelijöiden kanssa läpi, millainen kuva on, ja miten näyttelijät ja kamera kohtauksessa liikkuvat. Kun se on selvillä, pystytään aloittamaan avustajien ohjaaminen tämän pohjalta.

Avustajat ohjataan paikoilleen ja näytetään heidän liikeratansa, jonka jälkeen katsotaan ensimmäinen harjoitus. Tässä kohtaa tulee olla monitorilla katsomassa kuvaa harjoituksen ajan, ja hyvä tekniikka on ottaa puhelimella videota monitorin ruudusta koko harjoituksen ajan. Monesti harjoituksen jälkeen täytyy muuttaa, myöhästyttää tai aikaistuttaa jonkun liikettä. Varsinkin jos kohtaus on pitkä tai monimutkainen, on helppo puhelimella otetusta videosta nopeasti tarkistaa, keiden avustajien liikettä pitää muuttaa ja miten. Kuvaaminen ei ole useinkaan välttämätöntä, eikä kaikki tee niin, mutta itse koin sen hyväksi tavaksi, kun pitkissä kohtauksissa oli paljon avustajia, joiden liikkeet ristinevät toistensa sekä näyttelijöiden kanssa.

5.3.3 Avustajien merkit ja jatkumot

Avustajille voi tehdä erilaisia merkkejä, milloin he esimerkiksi liikkuvat, kävelevät kameran ohi tai hörppäävät kahvikupistaan. Avustajatoiminto lähtee joko ohjaajan käskystä ”olkaa hyvä”, jolloin sekä näyttelijöiden että avustajien toiminto alkaa samaan aikaan, tai erikseen sovitusta käskystä ”avustajat olkaa hyvä”, jolloin avustajien toiminto lähtee käyntiin ennen näyttelijöitä. Tällainen tilanne on silloin, kun kuvaan halutaan liikettä jo ennen kuin näyttelijän toiminta lähtee liikkeelle. Toiminnasta tehdään yleensä avustajien välistä jatkumoa, jotta liike ei lopu kesken kohtauksen.

Esimerkkinä voidaan käyttää toimistokohtauksia, joita kuvattiin paljon Kansan vihollinen -televisiosarjassa. Kyseessä on vilkas toimistokohtaus, jossa on paljon toimittajaroolin avustajia. Käskystä ”avustajat olkaa hyvä” avustaja nro. 1 kävelee huoneen poikki omalle työpisteelleen. Kun tämä avustaja on kävellyt pöytänsä luokse, se on avustajan nro. 2 merkki nousta oman pöytänsä äärestä, ottaa kahvikupin ja kävellä huoneen poikki vastakkaiseen suuntaan. Myös arvioitu laskeminen on yksi merkki: kun avustaja nro. 2 on noussut ylös, avustaja nro. 3 ohjeistetaan laskemaan esimerkiksi viisi sekuntia, jonka jälkeen hän kopiokoneen luota kerää paperinsa, ja kävelee vastakkaiseen suuntaan nro. 2 kanssa. Tätä jatketaan kaikkien avustajien kanssa.

Avustajamäärästä riippuen, on hyvä tehdä useammat jatkumot, jotta liikettä on myös samanaikaisesti paljon, ja avustajien on helpompi seurata omia merkkejä. Liikkeen on hyvä olla ristisuuntaista kameraan nähden, mutta ei pidä unohtaa poikkikävelyjäkään. Joskus saatetaan käyttää paria avustajaa siihen, että heidät otetaan kameran viereen ja ohjataan kävelemään vähän väliä kameran ohitse, jotta saadaan kuvan etualalle ristikkäistä liikettä.

6 TYÖLLISTYMINEN

Apulaisohjaus on yksi työllistetyimpiä ammattikuntia media-alalla, ja niistä on suuri pula. Media-alalla on yleisesti paljon työtä tarjolla osaaville tekijöille, sillä tällä hetkellä Suomessa kuvataan draamaa enemmän kuin ennen. Tässä on kuitenkin se ero, että muihin työrooleihin löytyy helpommin tekijöitä kuin 1. apulaisohjaajan työhön. Monet 1. apulaisohjaajat ovat tuotantolähtöisiä, joten he saattavat edetä urallaan seuraaviin vaiheisiin, esimerkiksi tuotantopäälliköiksi, mutta samaa tahtia ei tule tekijöitä heidän tilalleen. (Lepola 2022.)

6.1 Kuinka edetä 1. apulaisohjaajaksi?

Varsinkin Tampereella on tällä hetkellä suuri pula apulaisohjaajista. Ongelmana kuitenkin on, että 1. apulaisohjaajan työhön ei voi noin vain hypätä, se vaatii kokemusta sekä työhistoriaa. Media-alan kouluista valmistuu 1. apulaisohjaajan työstä kiinnostuneita henkilöitä, mutta heidän täytyy saada rakennettua työpohjaa ja näyttöä tekemällä esimerkiksi tuotannon tai 2. ja 3. apulaisohjaajan töitä. Tämän myötä on mahdollista päästä tekemään 1. apulaisohjaajan työtä, ensin jossain pienemmässä tuotannossa, sitten isommassa, ja kun on jonkin aikaa tehnyt, häntä voidaan suositella tuotantoihin. Tästä eteenpäin voi olla valmis hyppäämään mukaan erilaisiin tuotantoihin. (Lepola 2022.)

Apulaisohjaus on lähinnä freelancertyötä, joten pääsääntöinen ajatus on, että töitä täytyy hakea koko ajan. Yksi tuotanto kestää yleensä useamman kuukauden, mutta samaan aikaan tulisi etsiä jo seuraavaa tuotantoa. Monet tuotannot alkavat keväisin, ja mahdollisia työpaikkoja on yleensä syksyyn asti, kunnes talviaikaan saattaa hiljentyä. Freelancerina toimiminen ylipäättään kaikissa ammateissa voi olla stressaavaa, mutta täytyy osata sopeutua tilanteisiin, jos jää hetkellisesti työttömäksi, ja jatkaa sinnikkäästi töiden hakua.

7 TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT

Apulaisohjaajan työtä arvostetaan koko ajan enemmän. Heidän kysyntä sekä arvostus kasvaa, varsinkin kokeneet 1. apulaisohjaajat ovat kaivattuja ja haluttuja henkilöitä, joista ollaan valmiita maksamaan. Lepola (2022) mainitsee, että tämän voi huomata jo siitä, missä kohtaa nimi on lopputeksteissä. Hän on nähnyt myös muutaman kerran sellaisia isompia tuotantoja, joissa 1. apulaisohjaajan nimi on jo alkuteksteissä. (Lepola 2022.)

Tekniikka kehittyy ja muuttuu jatkuvasti, sekä koko ajan tulee uusia välineitä ja tapoja tehdä elävää kuvaa. Lisäksi julkaisujen väylä audiovisuaalisille tuotoksille muuttuu ja lisääntyy, joten tämä ala avautuu koko ajan enemmän uusille tekijöille. Tuotannot elävät jatkuvasti, millä lailla niitä tehdään ja millaisia halutaan tehdä. (Inkeroinen 2022; Orasmaa 2022.) Orasmaa (2022) toivoo, että Suomessa arvostettaisiin myös enemmän 2. ja 3. apulaisohjaajia, sillä hänestä tuntuu, että niitä pidetään enemmän assistenttien tai harjoittelijoiden töinä. Nämäkin työroolit ovat kuitenkin todella vastuullisia. Toiveena myös on, että apulaisosastojen työntekijämäärä voisi kasvaa, jotta ihmisten ei tarvitsisi tehdä niin paljon ylitöitä jatkuvasti. On yleistä, että apulaisohjausosasto tekee paljon ylitöitä, joka tarkoittaa sitä, että potentiaalisia työntekijöitä ajetaan loppuun. Toivottavaa olisi, että tällaista voitaisiin välttää, ja mennä kohti parempaa. (Orasmaa 2022.)

Kaiken kaikkiaan alalla on hyvät näkymät. Sekä Lepola (2022) että Siiskonen (2022) hehkuttavat, että suomalainen draama on nousussa, sitä halutaan, sitä tehdään, ja se on hyvälaatuista. (Lepola 2022; Siiskonen 2022.)

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tekeminen oli mielenkiintoinen prosessi. Tekovaiheessa huomasi, miten tärkeitä on tehdä opinnäytetyö aiheesta, joka oikeasti kiinnostaa. Oli mahdollista päästä juttelemaan sekä kuulemaan kokeneilta apulaisohjaajilta, mitä kaikkea työhön kuuluu sekä miten työt jakautuvat. Apulaisohjaajan työ on todella monipuolinen, eikä Suomessa ole selkeitä standardia, miten työtehtävät jakautuvat. Tämä riippuu aina todella paljon tuotannosta.

Opinnäytetyötä aloittaessa koin olevani hyvin perillä siitä, mitä apulaisohjaajan työtehtävät pitävät sisällään. En ollut aivan väärässä, mutta sain kuitenkin todella paljon uusia näkökulmia, mielenkiintoisia havaintoja sekä selkeitä vastauksia pohtimiini kysymyksiin. Tärkeimpänä havaintona vahvistui ajatus siitä, miten tärkeä esituotantovaihe on tuotannossa. Mitä paremmin on valmistautunut ja minimoit mahdolliset ongelmakohdat, sitä paremmin kuvaukset sujuvat, ja lopputulos on laadukkaampi.

Tärkeimpänä tietoperustana toimivat haastattelut olivat keskustelu-, kysymys- sekä teemahaastatteluita. Koin tämän olevan oikea tapa lähestyä opinnäytetyötä, sillä eri apulaisohjaajien kanssa keskusteltaessa oppi paljon käytännön asioista, joiden pohjalta oli myös helppo esittää jatkokysymyksiä. Tarinoiden kuuleminen suoraan kentältä on loistava tapa oppia käytännön puolta, ja tämä aineisto palvelee opinnäytetyön tyyliä parhaiten.

Haastatteluissa selvisi, että tarvitaan lisää päteviä 1. apulaisohjaajia. Matka siihen ei ole helppo eikä nopea, mutta kun sinne pääsee, se on sitäkin palkitsevampi. 1. apulaisohjaajaksi halutessa on hyvä tiedostaa, että sen eteen tarvitsee tehdä töitä.

LÄHTEET

Faces by Helsinki Casting. Avoimet roolit. Luettu 2.5.2022. <https://faces.helsinki-casting.com/avoimet-roolit/>

Faces by Helsinki Casting. Näin teet hyvän selftapen roolitukseen. Luettu 2.5.2022. <https://faces.helsinki-casting.com/nain-teet-hyvan-selftapen-roolitukseen/>

Filmityöt.fi. Luettu 2.5.2022. <https://www.filmityot.fi/>

Gill, L. 2012. Running the Show. The essential guide to being a first assistant director. Ensimmäinen painos. Focal Press. Yhdysvallat.

Ronkainen, A. 2019. Workflow-kaavio elokuva- ja televisiotuotannon työnkulun hallinnassa. Metropolian ammattikorkeakoulu. Medianomi. Opinnäytetyö. Luettu 23.5. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/172777/Ronkainen_Aija_PDF.pdf?sequence=2

Solar Films. Avustajahaku. Luettu 2.5.2022. <https://solarfilms.com/avustajaksi/>

Velling, J. 2008. Johdatus apulaisohjaajan työhön suomalaisessa fiktioituotannossa. Viestinnän koulutusohjelma. Tampereen ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/10471/Velling.Johanna.pdf?sequence=2>

Väisänen, M. Elokuvan esituotanto. Luettu 22.5.2022. <https://minnavaisanen.com/elokuvan-esituotanto/>

HAASTATTELULÄHTEET

Inkeroinen, S. Audiovisuaalisen alan tuottaja. 2022. Haastattelu 7.4.2022. Haastattelija Bro, O. Litteroitu. Tampere.

Lepola, T. 1. apulaisohjaaja. 2022. Haastateltu 13.5.2022. Haastattelija Bro, O. Litteroitu. Tampere.

Orasmaa, I. 1. apulaisohjaaja. 2022. Haastattelu 19.5.2022. Haastattelija Bro, O. Litteroitu. Tampere.

Salovaara, S. 2. apulaisohjaaja. 2021. Haastattelu 8.12.2021. Haastattelija Bro, O. Litteroitu. Tampere.

Siiskonen, M. Apulaisohjaaja. 2022. Haastattelu 3.5. 2022. Haastattelija Bro, O. Litteroitu. Tampere.

LIITTEET

Liite 1. Haastatteluaiheet ja kysymykset

Aiheet sekä kysymykset niiden sisällä:

Apulaisohjaaja

- 1. apulaisohjaajan työnkuva?
- Millainen on hyvä apulaisohjaaja?
- Mitä kuuluu esituotantovaiheeseen?

Aikataulutus

- Kuka tekee aikataulut?
- Mitä käsikirjoituspurku- sekä aikataulutushjelmistoja on?
- Miten kokonaisu aikataulu sekä päivittäisaikataulut rakentuvat?
- Mitä pitää ottaa huomioon aikatauluja tehdessä?

Työaika

Lokaatiot

Avustajat

- Mistä ja miten saadaan avustajia?
- Millainen casting call?
- Avustajien ohjaaminen

Työllistyminen

Tulevaisuuden näkymät

CASTING CALL / AVUSTAJAHAKU
TAMPERE

Haluaisitko osallistua TV-sarjan tekoon?

Kahdeksanosainen rikosdraamasarja kertoo toimittaja Katjasta, josta tulee suomalaisen kaupungin vihatuin ihminen, kun hän kirjoittaa kriittisesti kaupunkilaisten jumaloimasta jalkapallosankarista.

Jännittävää rikosdraamasarjaa tähdittävät **Kreetta Salminen, Tobias Zilliacus, Antti Luusuaniemi, Johannes Holopainen, Anna Böhm, Kai Vaine, Milka Ahlroth ja Mikko Nousiainen.**

USEITA AVUSTAJAROLEJA TARJOLLA! Kysy lisää sähköpostitse! :)

Kuvaukset:

Milloin: 7.7, 12.7, 14.7.
Missä: Tampere
Rooli: Useita rooleja tarjolla
Palkkio: 20e S-ryhmän lahjakortti

Tampereen journalistimaailmaan
sijoittuva rikosdraama ilmestyy
C Morelle 2022.

Kerro viestissäsi:

- Etu- ja sukunimi
- Ikä
- Kasvo- ja vartalokuva
- Yhteystiedot
(puh.numero / sähköposti)

Jos kiinnostuit, laita
sähköpostia osoitteeseen
eppu.avustajat@gmail.com

Fire Monkey Productions

Liite 3. Street casting käyntikortti

CASTING CALL / AVUSTAJAHAKU Tampere		
Kerro viestissäsi: <ul style="list-style-type: none">- Etu- ja sukunimi- Ikä- Kasvo ja vartalokuvat- Yhteystiedot (puhelinnumero / sähköposti)	KANSAN VIHOLLINEN Tulossa 2022 C Morelle	
eppu.avustajat@gmail.com Fire Monkey Productions Oy		

Liite 4. Avustajasopimus

AVUSTAJASOPIMUS

nimi	
syntymäaika	
osoite	
postinro ja -paikka	
sähköpostiosoite	
puhelin	

TUOTANNON NIMI		PV	
ROOLI & KOHTAUS			
PALKKIO	Yhdistys / yritys laskuttaa	Summa:	

LISÄTIETOJA

Avustaja luovuttaa Tuottajalle tässä sopimuksessa sovittua korvausta vastaan yksinoikeudella kaikki hänelle tämän sopimuksen mukaisten työtehtävien suorittamisen yhteydessä syntyvät ja luovutettavissa olevat tekijän- ja muut oikeudet TV-sarjaan, kaikkeen TV-sarjaan liittyvään materiaaliin sekä kaikkiin muihin tuotoksiin, jotka syntyvät seurauksena Avustajan suorittamista työtehtävistä, maailmanlaajuisesti ja ilman aikarajoitetta.

Tuottajalla on yksinoikeus vapaasti rajoituksetta käyttää ja hyödyntää oikeuksiaan TV-sarjaan tai siihen liittyvään materiaaliin sekä rajoituksetta esittää, välittää, levittää ja muutoin hyödyntää TV-sarjaa tai siihen liittyvää materiaalia haluamallaan tavalla. Nämä oikeudet sisältävät mm. rajoituksettomat esitys-, levitys-, välitys-, vuokraus-, ja muut käyttö- ja hyödyntämisoikeudet kotimaassa ja ulkomailla jakelutavasta riippumatta, sekä oikeuden valmistaa TV-sarjan materiaalista traileriteita, mainoksia ja muuta markkinointi- ja tiedotusmateriaalia. Tuottajalla on myös oikeus luovuttaa oikeuksiaan kokonaisuudessaan tai osin edelleen kolmannelle osapuolelle.

Kaikki TV-sarjaan liittyvät filmit, nauhat, äänitteet, vedokset, kopiot, valokuvat ym. sekä kaikki niihin perustuvat oikeudet kuuluvat yksinoikeudella Tuottajalle, joka saa vapaasti esittää, käyttää ja hyödyntää niitä kokonaisuudessaan tai osin. Tästä toiminnasta Avustaja ei ole oikeutettu saamaan minkäänlaista erillistä korvausta niiden korvausten lisäksi, jotka tähän sopimukseen on kirjattu.

Tuottaja on oikeutettu hyödyntämään TV-sarjaa tai siihen liittyvää aineistoa ja materiaalia tai näiden osaa tai osia haluamallaan tavalla sisältäen oikeuden tehdä näihin muutoksia, korjauksia ja lisäyksiä tai tehdä näistä sovituksia ja uudelleenjärjestelyjä sekä käännöksiä kaikille kielille.

Avustajan henkilötietoja ei luovuteta kolmansille osapuolille ilman hänen suostumustaan ja niitä käytetään tietosuojalain sallimissa puitteissa. Avustajalla on oikeus kirjallisella ilmoituksella pyytää tietojensa muuttamista, hävittämistä tai siirtämistä.

Paikka ja aika

_____._____2021

avustajan allekirjoitus
(alaikäiseltä huoltajan allekirjoitus)

3rd AD extras casting

Tuotantopäällikkö